

Pojetí sociálněvědního výzkumu

Idiografický a nomotetický model vědy.

Klasifikace věd.

Paradigma.

Multiparadigmatičnost sociologie.

Proč nás zajímá sociálněvědní výzkum?

V medicínských obrech se můžeme setkat s dvojím pojetím výzkumu, které se významně liší:

např:

- Měření účinnosti léků
- Experimenty na zvířatech
- Biotechnologie

Uplatňuje se experimentální metoda

-> Přístup přírodních věd

např:

- Postoje pacientů k léčbě
- Výzkum komunikace s pacienty
- Kritická reflexe medicínských postupů

Uplatňují se neexperimentální i kvalitativní metody

-> Přístup sociálních věd

vztah sociálních a přírodních věd

Problém kauzality

Jádrem vědy je hledání příčin a důsledků – snaha o manipulaci, předpovědi

dva aspekty problému v sociálních vědách

- Těžko definovatelné přirozené systémy – problém epistemologický
- Zkoumané jednotky jsou nadány vůlí – problém ontologický

vztah sociálních a přírodních věd

Problém sociálního jednání

Zkoumané jednotky samy interpretují své chování

Vedle příčin a důsledků lze hovořit o důvodech a účelech – jednání je vědomé

-> srovnej: různé pohledy na stejný problém:

Např. výběr partnera

- feromony, fyzická atraktivita, ovulace

- výběrové párování, kulturní podobnost

vztah sociálních a přírodních věd

Problém interference

Jednotky zkoumání vnímají výzkum, jsou náchylné k ovlivnění

Srov. Rozhovor, dotazník, pozorování, experiment

Problém jazyka

Jazyk vědy se prolíná a vychází často z jazyka každodennosti
Pojmy vědy mají význam také v diskursu každodennosti, jsou užity a reinterpretovány

*Srov. Krevní plazma, estrogen, ovaria, teplota, svítivost...
vs. stereotyp, postoj, hodnoty, jednání, kultura, racionalita*

Přístupy ke specifičnosti soc. věd

Společenské vědy se etablují na začátku 19. století v kontextu pozitivismu – snaží se přizpůsobit praxi zavedených přírodních věd. (výsledkem je např. sociální darwinismus, organicismus) Spencer, Comte

Podle Comta mají všechny vědy společnou metodu, jíž je pozitivismus.

Dilthey rozlišuje vědy o duchu (*Geisteswissenschaften*) od věd, zabývajících se přírodními jevy (*Naturwissenschaften*) – rozlišení podle předmětu vědy.

Novokantovské rozlišení na idiografický a nomotetický model reflektuje odlišné způsoby, jimiž může být realita popsána.

Idiografický a nomotetický model vědy

(Windelband, Rickert – novokantovská škola 1894)
vědy se nedělí dle předmětu ale dle metody

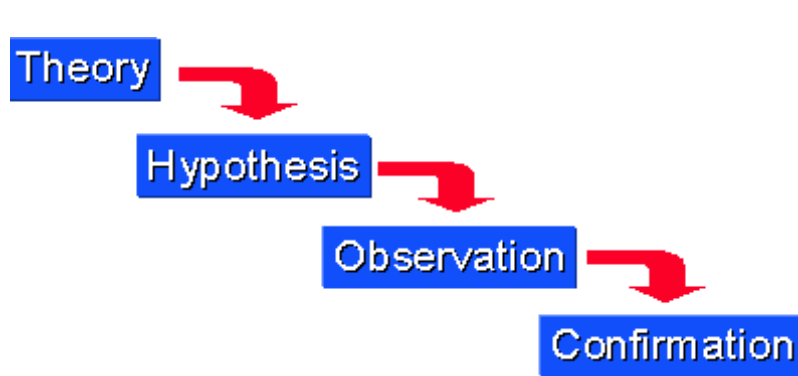
- **Idiografický model**
- popisující zvláštní a jednotlivé
- jedinečné, odlišné, unikátní osobité, specifické vysvětlení určitého případu
- mapování významů

- **Nomotetický model**
- směřující k odhalování obecných zákonitostí
- usiluje o vysvětlení celé skupiny situací a případů
- formulace pravidel

dedukce a indukce

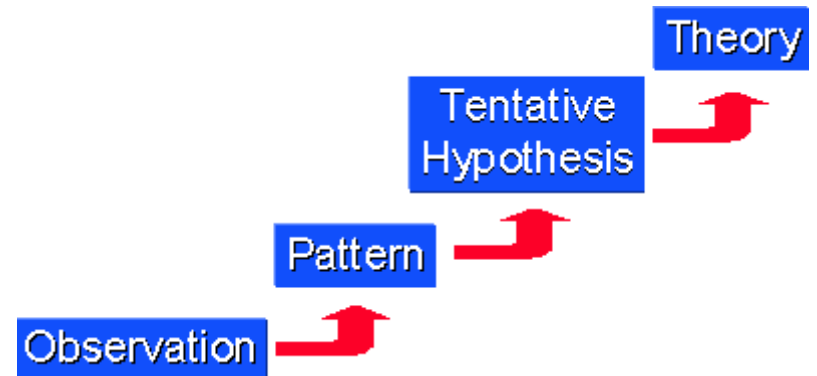
Dedukce

- z celku usuzuji na jednotlivost
- z teorie jsou odvozeny hypotézy

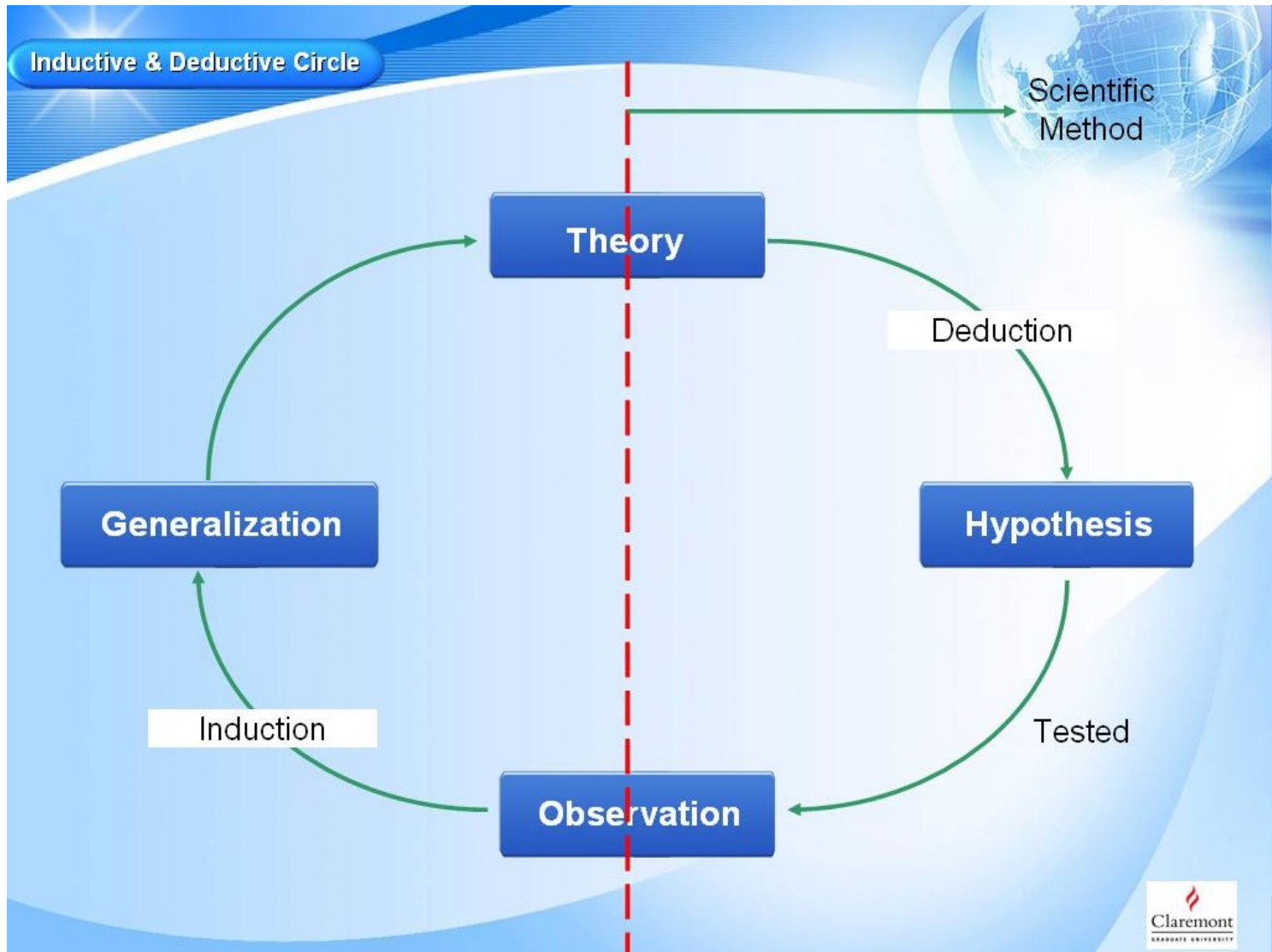

Indukce

- z jednotlivostí usuzují na celek
- z pozorování je konstruována teorie

dedukce a indukce

užitečné dichotomie

**kvalitativní
přístup**

**kvantitativní
přístup**

indukce

–

dedukce

idiografický

–

nomotetický

nestandardizovaný

–

standardizovaný

konstruktivismus

–

realismus

výsledek reflexí odlišné povahy věd

Výsledkem je různorodá povaha sociálních věd – mnoho paralelních přístupů.

Bádání je možné pojímat v nomotetickém modelu i v idiografickém.

Dominance pozitivistického a neopozitivistického přístupu (**kvantitativní výzkumy**) opadá v druhé polovině 20. století. Rozšiřuje se škála přístupů spadajících do idiografického modelu vědy (**kvalitativní přístupy**).

Jednoznačný výsledek diskuse nemá, kvantitativní přístup není překonaný, stejně jako kvalitativní přístupy nepostrádají zásadní relevanci. Důležitá je reflexe omezení daných přístupů.